

J.SLIS, 11 (2) (2019)
DOI: 10.22055/slis.2017.21294.1319

The importance of using the derived words from the title and abstracts of the medical papers on indexing and its impact on retrieval

Fatemeh Masoudi¹

1. Clinical Research Development Center, Nekouei-Hedayati-Forghani Hospital, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran (Corresponding Author) f.masodi@qompl.ir

Received: 2018/02/22

Accepted: 2018/10/04

اهمیت استفاده از واژه‌های برگرفته از عنوان و چکیده مقالات در نمایه‌سازی و تاثیر آن بر بازیابی

فاطمه مسعودی^۱

۱. مرکز تحقیقات توسعه بالینی، بیمارستان نکویی-هدایتی-فرقانی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران، (نویسنده مسئول)
f.masodi@qompl.ir

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۷/۱۲

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۲/۰۳

مقدمه

در عصر کنونی، عدم توازن میان زمان محدودی که بشر برای دسترسی به اطلاعات در اختیار دارد و جریان نامحدود اطلاعات، سبب شده است سازماندهی و بازیابی اطلاعات و روش‌های سازماندهی از جمله نمایه‌سازی آثار اهمیتی دوچندان بیابد. در واقع نمایه‌ها یکی از همان ابزارهایی است که در پی تلاش بشر به منظور صرفه‌جویی در وقت و سهولت در بازیابی اطلاعات پدید آمد و سبب شد نمایه‌سازی به یک فرایند مهم در حوزه بازیابی اطلاعاتی تبدیل گردد. به طوری که هر زمان به اطلاعات نظام‌مند، سازمان یافته، قابل بازیابی و قابل استفاده نیاز است، نیاز به نمایه‌سازی نیز برجسته می‌شود (Shah, 2016). اساس و بنیان نمایه و نمایه‌سازی را کلیدواژه‌ها تشکیل می‌دهند. در واقع کلیدواژه‌ها همان پل‌های ارتباطی میان محتوای متون و کاربران هستند که سهولت دسترسی را برای کاربران فراهم می‌نمایند. به عبارتی دیگر همان نقشی که نوروں‌های ارتباطی در بدن

انسان برای انتقال انواع پیام‌ها از جمله پیام‌های عصبی، حسی و حرکتی به گیرنده‌ها دارند را نیز می‌توان برای کلیدواژه‌ها متصور شد. از این رو براساس دستورالعمل‌های نگارش مجلات، نویسندگان موظفند به‌عنوان نخستین افرادی که از طریق واژه‌های نمایه‌ای، یک اثر را برچسب‌گذاری می‌کنند کلیدواژه‌هایی را برای درج در انتهای چکیده اثر خود انتخاب کنند. با توجه به اینکه کلیدواژه‌ها ابزاری هستند که اطلاعات نهفته در یک متن را در قالب مینیاتوری انتقال می‌دهند، لازم است از بخش‌هایی از مقاله انتخاب شوند که محتوای اثر را در قالبی بسیار ساده و فشرده به تصویر کشیده‌اند. براساس آنچه که در ادامه ذکر می‌شود، عنوان و چکیده اثر همان دو عنصری هستند که از چنین مشخصاتی برخوردارند.

عنوان مهمترین عنصر هر مقاله علمی و یادآور اصلی موضوعات مقاله است. عنوان است که در زمان جستجوی متون توسط کاربران به عنوان منبع اصلی اطلاعات برای قضاوت ربط استفاده می‌شود (Soler, 2007). همچنین، در میان صدها مقاله‌ای که در هر سال در هر رشته علمی منتشر می‌شود و بر سر خواننده شدن با یکدیگر رقابت می‌کنند، عنوان نقش مهمی در بازاریابی مقاله ایفا می‌کند (Jamali & Nikzad, 2011). لذا، اگر عنوان برجسته شود، بهترین خدمت را به موضوع می‌کند. اکثر خوانندگان در جستجوی راهنماهای موضوعی هستند و در این راه عنوان اولین چیزی است که به آن علاقه و توجه نشان می‌دهند. عنوان خوب می‌تواند ابزاری کلیدی در تعیین اطلاعات برای بازیابی باشد و استفاده کنندگان این مطلب را آموخته‌اند. قسمت عمده عنوان‌های خوب از واژه‌هایی تشکیل می‌شود که بیانگر محتوا هستند و اغلب استفاده کنندگان برای تصمیم‌گیری و تعیین نیاز خود به یک مقاله به‌عنوان آن اثر متکی خواهند بود. به طور کلی، عنوان‌ها و عنوان‌های فرعی مقالات کلیدهای مهمی برای دانستن محتوای موضوعی آن مقالات به دست می‌دهند. هدف عنوان رساندن نوعی درک و فهم از موضوع اصلی مقاله به خواننده بالقوه است (کلیولند، ۱۳۸۵).

از طرف دیگر، چکیده شرح مختصری از عناصر اصلی متن یک اثر است. چکیده معمولاً آخرین بخشی است که توسط نویسنده نگاشته می‌شود اما نخستین بخشی است که در مقاله می‌آید و توسط سردبیران و داوران مطالعه می‌شود؛ بنابراین باید یک تصویر کلی از متن و تحقیق انجام شده فراهم کند. علاوه بر آن، باید در عین مختصر و مفید بودن جامع باشد. چکیده به طور کلی تمام جنبه‌های تحقیقاتی یک اثر را از جمله زمینه، اهداف، روش‌ها، نتایج و یافته‌ها را در خلاصه‌ترین شکل بیان می‌کند (Dewan & Gupta, 2016). چکیده‌های خوب می‌توانند نشانگرهای اصلی محتوای موضوعی باشند. در این چکیده‌ها مواد حاشیه‌ای کنار گذاشته می‌شود و به موضوعات کلیدی مقاله پرداخته می‌شود. در چکیده‌های خوب اکثر واژه‌ها به مقدار زیادی محتوای موضوعی را ارائه می‌دهند. (کلیولند، ۱۳۸۵)

بنابراین در صورتیکه عناوین و چکیده‌ها به‌درستی نگاشته شوند حاوی اصطلاحاتی غنی از موضوعات اصلی و مهم متن هستند که از آن‌ها می‌توان برای نمایه‌سازی اثر استفاده کرد، اما استفاده از واژه‌های نمایه‌ای عنوان و چکیده چگونه بر بازیابی اطلاعات اثر می‌گذارد؟ نرم‌افزارهای جستجو مدارک بازیابی شده را بر اساس دو ویژگی مهم رتبه‌بندی می‌کنند:

الف) محل درج کلیدواژه: همان‌طور که به طور مثال وقتی کاربری در یک کتابخانه به دنبال منابعی در مورد «ایران» باشد، کتابدار در نخستین گام به دنبال کتاب‌هایی با این عنوان می‌گردد، موتور کاوش نیز دقیقاً همین کار را انجام می‌دهد؛ یعنی به دنبال صفحات وبی یا مدارکی می‌گردد که در بخش عنوان آنها واژه مورد نظر درج شده باشد. به این صفحات یا مدارک اولویت بیشتری می‌دهد و آنها را به‌عنوان مرتبط‌ترین منابع بازیابی شده رتبه‌بندی می‌کند. در گام بعدی، موتور کاوش صفحاتی را می‌یابد که در آن کلیدواژه در چند بند اول (در نزدیک‌ترین مکان نسبت به عنوان) ذکر شده باشد. بدیهی است درج کلیدواژه در بندهای ابتدایی صفحه از نظر موتور کاوش دارای ارجحیت است (منتظر، ۱۳۸۱).

ب) دفعات تکرار (بسامد): یکی دیگر از عوامل تعیین کننده در سنجش میزان مرتبط بودن مدرک بازیابی شده، دفعات تکرار کلیدواژه یا عبارت مورد جستجو در آن مدرک است. اغلب موتورهای کاوش میزان تکرار کلیدواژه‌ها را نسبت به سایر واژه‌های موجود در صفحات وب می‌سنجند و واژگانی را که از بسامد بیشتری برخوردار باشند به‌عنوان واژگان دارای ربط و تناسب بیشتر معرفی می‌کنند (منتظر، ۱۳۸۱).

همچنین، مشابه با آنچه در بالا ذکر شد، بازیابی مقالات پایگاه‌های اطلاعاتی علمی معتبر نیز اساساً به وسیله جستجوی کلیدواژه‌هایی که در عنوان و چکیده قرار دارند انجام می‌شود (Ferreira, Locali, Lapin & Hochman, 2011). چنانچه ملاحظه می‌شود، عناوین و چکیده‌های آثار از بخش‌های مهمی هستند که هنگام نمایه‌سازی باید به آنها توجه نمود. به علاوه، تکرار واژه‌های موجود در این بخش‌ها در بخش واژه‌های کلیدی سبب می‌شود بسامد واژگان بالاتر رود و به این طریق سبب بازیابی می‌گردند (منتظر، ۱۳۸۱).

نتیجه‌گیری

نگارش عنوان مناسب و چکیده صحیح همراه با استفاده از واژه‌های موجود در عنوان و چکیده بر افزایش رویت پذیری مقالات نویسندگان در پایگاه‌های معتبر علمی موثر است.

فهرست منابع

- کلیولند، دونالد. (۱۳۸۵). *درآمدی بر نمایه سازی و چکیده نویسی*. (حسینی، مهدی، مترجم). تهران: چاپار.
- منتظر، غلامعلی. (۱۳۸۱). *موتورهای کاوش اینترنت: (درآمدی بر بازیابی بهینه اطلاعات)*. تهران: کویر.
- Dewan, P. & Gupta, P. (2016). Writing the title, abstract and introduction: looks matter. *Indian Pediatr*, 53, 235–41.
- Ferreira, L. M., Locali, R. F., Lapin, G. A. F. & Hochman, B. (2011). Importance to include the term superficial musculoaponeurotic system in medical subject headings and in the international anatomical nomenclature. *Acta Cirurgica Brasileira*, 26(3), 242–246.
- Jamali, H. R. & Nikzad, M. (2011). Article title type and its relation with the number of downloads and citations. *Scientometrics*, 88(2), 653–661.
- Shah, N. S. (2016). Review of Indexing Techniques Applied in Information Retrieval. *Pakistan Journal Of Engineering, Technology & Science*, 5(1).
- Soler, V. (2007). Writing titles in science: An exploratory study. *English for Specific Purposes*, 26(1), 90–102.